

*ՖԻԶԻԿԱՅԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՆԱԽԱԱՏԵՍՏԱՑԻՈՆ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ*

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեման՝ Գնահատման վրա ազդող չափանիշները

Կատարող՝ ՄեղաԳրիգորյան

Մասնագիտական բաժնի ղեկավար՝ Հայկուհի Սիրեկանյան

ԱՇՏԱՐԱԿԻ Ն. ՍԻՍԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ Թ5 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ

2022թ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	էջ3
1.Գնահատման ձևերը.....	էջ 4
2.Գնահատման հասկացությունը.....	էջ 5-11
4.Գնահատման վրա ազդող տվյալների վերլուծություն.....	էջ 12-15
Ամփոփում.....	էջ16
Գրականություն.....	էջ17

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ նոր չափորոշիչներով առաջարկվում է որոշակի փոփոխություններ մտցնել կրթական համակարգի գնահատման մեջ, որով ակնկալվում է բարձրացնել կրթական մակարդակը: Հետազոտության նպատակն է.

-ուսումնասիրել նոր չափորոշիչային գնահատման կողմ և դեմ կարծիքները

-բացահայտել ձևավորող գնահատականի առավելությունները և հետադարձ կապի արդյունավետությունը

-պարզել ձևավորող գնահատականի ազդեցությունը կրթության որակի վրա:

Կրթական գնահատումը ուսումնական գործընթացի արդյունավետության և ուսուցման արդյունքների բացահայտման միջոց է: Այն օգնում է պարզել յուրաքանչյուր սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ինչպես նաև ստանալ դպրոցի կողմից առարկայական ու դպրոցական չափորոշիչների ու ծրագրերի պահանջների կատարման ամբողջական պատկերը: Կրթական գնահատումը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է ցանկացած գործունեություն, որը կարող է տեղի ունենալ սովորողի կամ սովորողների գիտելիքների վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով: Նոր մոտեցումներով գնահատումը, ոչ միայն սովորողի առաջադիմության փաստագրումն է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերհսկման և բարելավման մեխանիզմ:

Գնահատման ձևերը

Գոյություն ունեն գնահատման երկու փոխկապակցված ձևեր ընթացիկ ձևավորող գնահատում և ամփոփիչ միավորային գնահատում: Ձևավորող գնահատման նպատակը ուսումնական գործընթացում ուսուցիչների և սովորողների գործունեության ճշգրտումն ու շտկումն է՝ հիմնվելով ուսումնառության ընթացիկ արդյունքների վրա: Գործունեության շտկումը ենթադրում է ուսուցչի և սովորողների առջև դրված ուսումնական խնդիրների համատեղ լուծում՝ արդյունքները բարելավելու նպատակով:

Առանց հայտորոշման ուսուցիչները չեն կարող անհրաժեշտ մակարդակով կիրառել ձևավորող գնահատականը, իսկ ձևավորող գնահատման որակն իր հերթին ազդում է միավորային գնահատման արդյունքների վրա: Պահպանելով գնահատման իրականացման հետևողականությունը՝ կարելի է հասնել ուսումնառության արդյունքների բարձր մակարդակի:

Գնահատմամբ պարզվում է սովորողների կողմից առարկայական չափորոշիչների և ծրագրերի պահանջների կատարումը:

Գնահատման հիմնական նպատակն է՝

-սովորողների գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների տիրապետման ստուգումը,

-արժեքային որակների ձևավորման ապահովումը և դրանց հիման վրա՝ ուսումնական գործընթացի կատարելագործման, ուսման որակի բացահայտումն ու վերահսկումը,

-գնահատումը նպաստում է նաև սովորողի ինքնահաստատմանը և ինքնազարգացմանը:

Գնահատման հասկացությունը

«Գնահատում» բառը կրթական համատեքստում կիրառության մեջ է մտել երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո: Կրթության գնահատումը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է ցանկացած գործողություն, որը կարող է տեղի ունենալ սովորողի կամ սովորողների գիտելիքների վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով: Նոր մոտեցումներով գնահատումը ոչ միայն սովորողների առաջադիմական փաստագրումն է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերահսկման և բարելավման մեխանիզմը:

Ամփոփիչ միավորային գնահատման նպատակը առաջադիմության ամփոփումն է, այն նաև նպաստում է դասընթացների և ուսուցիչների արդյունավետության մասին, վկայությունների հավաքագրմանը, գնահատում է սովորողների նվաճումները/ օգնում է աշխատանքի կամ դասընթացի համար թեկնածու ընտրելուն/:

Ձևավորող գնահատումը կիրառվում է ուսումնառության բարելավման համար: Միավորային գնահատումը իրականացվում է ուսուցման ավարտին, վերահսկվող է, կիրառվում է պաշտոնական գնահատման նպատակով , ունի բարձր համարում՝ արժեք:

Ձևավորող գնահատումն իրականացվում է ուսուցման ողջ ընթացքում, կիսովում է սովորողի ուժեղ և թույլ կողմերը բացահայտելու, ուսման որակը բարելավելու նպատակով, միավորներով կամ նիշերով չի գնահատվում ունի հարաբերականորեն ցածր համարում՝ արժեք:

Ձևավորող գնահատումն ուսուցչի և սովորողների համատեղ հետադարձ կապի անընդհատությունն է՝ երկկողմ գործունեության ճշտգրտման, ուսուցման գործընթացի բարելավման և արդյունավետության բարձրացման նպատակով:

Սովորողներին պետք է տալ այնպիսի հետադարձ կապ, որը կօգնի ուսումնառությանն առաջ տաքել այսինքն, հետադարձ կապ, որը կօգնի սովորողին հստակ հասկանալ ինչ կարելի է անել, ավելի լավ աշխատանք կատարելու համար:

Գնահատումը և հետադարձ կապը պետք է լինի մի բան , որը հասկանալու և ընկալելու համար սովորողները պետք է աշխատանք կատարեն:

Ուսուցիչը պետք է տա այնպիսի հարցեր և հարցադրումներ, որոնք կօգնեն նրան հասկանալու, թե սովորողներն ինչ են իրոք հասկացել , դրա համար կարելի է օրինակ, հայտորոշիչ հարցեր տալ դասի ընթացքում:

Կամ ուսուցիչը կարող է սովորողներին դիտարկել որպես իրար ուսումնառության ռեսուրս և իրենք իրենց ուսումնառության տեր: Դա նշանակում է, որ սովորողները կարող են իրար հետ աշխատել՝ իրար առաջ տանելու համար:

Ուսուցման ընթացքում գնահատվում է և ուսուցչի և սովորողի գործունեությունը, իսկ գնահատման հիմքը ուսուցման նպատակի ձևակերպումն է : Ուսուցիչը և սովորողը պետք է ջանան հասնել այդ նպատակի իրագործմանը: Նպատակով են պայմանավորված դասի ընթացքը, մեթոդների, միջոցների և գնահատման ընտրությունը:

Յուրաքանչյուր դասին պետք է մտածել հետևյալ հարցերի շուրջ.

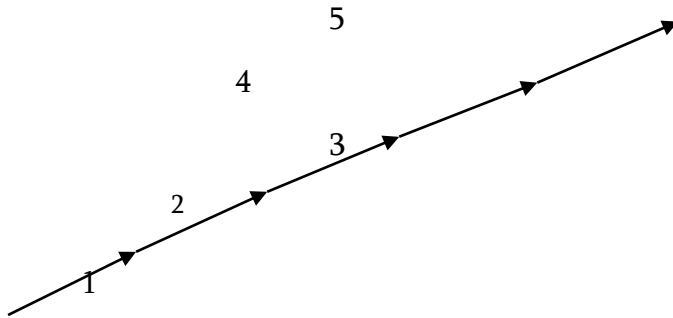
-որքանով են աշխակերտները հասկացել անցած նյութը

-ինչպես կարող եմ ստուգել

-որ առաջադրանքներ էր դժվար սովորողների համար

-ինչպիսի դասավանդման մեթոդներ կիրառել, որ առաջադրանքները կատարելիս դժվարություններ չատ չառաջանան:

Ձևավորող գնահատման քայլաշարը հետևյալն է

1. Նախնական հայտորոշում
2. Ուսուցում
3. Ընթացիկ հայտորոշում
4. Հետադարձ կապ
5. Բարելավված ուսուցում

Նախնական հայտորոշման ժամանակ ստուգվում են ընդհանրական գիտելիքներն անցած թեմաներից, բարդության աստիճանը պետք է լինի պարզից բարդ, իսկ տևողությունը երկար /համեմատած ընթացիկ հայտորոշման/:

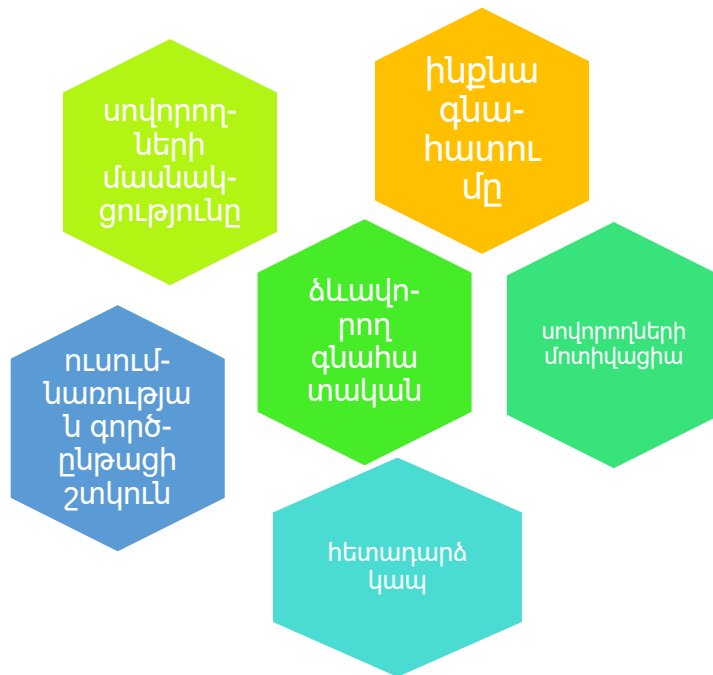
Ուսումնառությունից հետո կիրառվում է ընթացիկ կանխորոշումը, այս դեպքում ստուգվում է մեկ կամ ամենաշատը երկու հիմնական գիտելիք, առաջադրանքներն ունեն որոշակի ուղղվածություն և վերաբերում են նույն թեմային, բարդության աստիճանը պետք է լինի պարզից միջին, այնպես որ սովորողների մեծ մասի կողմից թեստը հաղթահարվի , աշխատանքների ձևը բխում է տվյալ թեմայի ուսուցման նպատակից, իսկ տևողությունը համապատասխանաբար կարճ է ամենաշատը 15 րոպե:

Եվ ընթացիկ, և նախնական հայտորոշիչ թեստերի հարցերը պետք է ձևակերպվեն կարճ, պարզ և մատչելի: Կարելի է օգտագործել տարբեր տիպի

առաջադրանքներ՝ բազմակի ընտրություն, լրացում, կարճ պատասխաններով առաջադրանքներ և այլն:

Հայտորոշիչ թեստը հանգեցնում է ուսումնառության բարելավմանը:

Ձևավորող գնահատման կարևորագույն բաղադրիչներից է հետադարձ կապը , այն անմիջապես հաջորդում է ընթացիկ հայտորոշմանը:

Հետադարձ կապի միջոցով պարզում ենք թե յուրաքանչյուր սովորողն ինչպես է ընկալել և յուրացրել նյութը, ինչ հաջողություններ և բացթողումներ ունի ուսումնառության ընթացքում: Հետադարձ կապը ուսուցման գործընթացում սովորողների և ուսուցչի կատարած որոշակի քայլերի և գործողությունների փոխադարձ համարժեք արձագանքն է: Հետադարձ կապի նպատակը սովորողների ուսումնառության առկա մակարդակի ակնկալվող վերջնարդյունքին հնարավորինս մոտեցնելն է, այսինքն՝ հետադարձ կապի համար ընտրված միջոցներն ու հնարները պետք է բխեն սովորողին միայն առաջ մղելու , իր ձեռքբերումները խորացնելու և արդյունքները բարելավելու նպատակից:

Հետադարձ կապը լինում է երկու տեսակի՝ արտաքին և ներքին:

Արտաքին հետադարձ կապն ապահովում է ուսուցիչ-սովորող, սովորող-ուսուցիչ և սովորող-սովորող կապերը: Ուսուցիչը և սովորողները միմյանց կատարած գործողությունների վերաբերյալ իրականացնում են համապատասխան վերլուծություններ:

Ներքին հետադարձ կապը ուսուցչի և սովորողների սեփական գործողությունների նկատմամբ ինքնասանդրադարձն է:

Ուսուցիչը և սովորողը վերլուծում են սեփական գործողությունները՝ մատնանշելով առավելություններն ու թերությունները: Ուսուցիչն արդյունքները վերլուծելով՝ գնահատում է իր ստացված և չստացված պահերը և դրանց հիման վրա պլանավորում է հետագա գործողությունները, իսկ աշակերտներն իրենց աշխատանքին անդրադառնալով՝ բարելավում են իրենց ուսումնառությունը:

Հետադարձ կապը ապահովելու միջոցներից են բանավոր քննարկումը, գրավորը, տեսագրությունը և ձայնային հաղորդագրությունը կամ գծապատկերները:

Արդյունավետ հետադարձ կապի ապահովման համար անհրաժեշտ է պահպանել հետևյալ սկզբունքները՝ անհատական, օբյեկտիվ և նրբանկատ, պատճառների բացատրություն, ճիշտ տեղին և ժամանակին, մոտիվացիային ապահովում, կարճ և հետաքրքիր:

Այս սկզբունքներն օգնում են ուսուցչի յուրաքանչյուր սովորողին ցուցաբերել անհատական մոտեցում, լինել օբյեկտիվ, վերլուծել սովորողի կատարած քայլերը, հնարավորություն տալ սովորողին գտնել իր սխալը և շտկել այն, և հետադարձ կապի մեջ պետք է շեշտը դնել սովորողի ձեռքբերումների վրա:

Հետադարձ կապի իրականացման համար կարելի է կիրառել տարբեր հնարներ, օրինակ «Մենդվիչ» հնարը: Այս հնարի ժամանակ խոսքը սկսում ենք դրական արտահայտություններով, նշում ենք դրական կողմերը, խոսքի մեջտեղում անդրադառնում են սովորողի կատարած քայլերին, որոնց շուրջ նա պետք է աշխատի և կատարի շտկումներ, իսկ խոսքի վերջում կարելի է այն ավարտել մոտիվացնող մտքերով, որպեսզի սովորողն ունենա դրական տրամադրվածություն:

Հետադարձ կապը կարելի է համարել հաջողված, եթե այն համապատասխանում է հետևյալ կանոններին.

ա/ ընկալում, երբ սովորողի մոտ ձևավորվել է հստակ պատկերացում իր ուժեղ կողմերի և նրանց զարգացման հնարավոր ուղիների մասին:

բ/ ընդունում, երբ սովորողը ստացած տեղեկությունն ընդունում է և ներքին համաձայնության է գալիս դրա հետ:

գ/ հեռանկար, երբ սովորողն ունի ցանկություն ուղղելու սեփական սխալները և կատարել է առաջին քայլերն իր գիտելիքները բարելավելու ուղղությամբ:

Այսպիսով, կարող ենք ասել, որ հետադարձ կապը ուսուցման ուսումնասիրության անբաժանելի մասն է , և որքան այն արդյունավետ է , որքան շեշտադրվում է սովորողների ձեռքբերումները, այնքան ավելի մեծ է հավանականությունը , որ սովորողները կբարելավեն իրենց առաջադիմությունը և կհասկանան, որ կրթությունը ձևական բնույթ չի կրում:

Այժմ անդրադառնանք չափորոշիչային փոփոխություններին կապված 1-ից 5-րդ դասարաններում գնահատման փոփոխությունների հետ կապված կողմ և դեմ կարծիքներին:

Քննարկման մասնակիցների մի մասը մտահոգություն է հայտնում, որ եթե երեխան այդ բազային տարիքում լավ կրթություն չստանա, նրա մտավոր զարգացումը հետ կմնա, իսկ միավորային գնահատականի հետ կապված փոփոխությունները կարող են դուրս մղել սովորողի խթանը: Իրականում երեխային միավորային գնահատական չնշելու գաղափարը բոլոր ժամանակներում էլ հուզել է մտածողներին: Այսօր կրթական գործընթացում գերակա խնդիր է դարձել անձի հոգեբանական, բարոյական, մտավոր և ֆիզիկական առողջության պահպանումը: Մինչդեռ շատ հաճախ անհամապատասխան գնահատականը ծնում է հիասթափություն և վիրավորանք՝ բացասաբար անդրադառնալով անձի «Ես»-ի վրա , խաթարելով նրա առողջական վիճակը: Հայտնի են առողջության վրա ազդող մի շարք գործոններ՝ սոցիալական, մանկավարժական , բժշկական, էկոլոգիական և այլն:

Մոխնաչը գրում է.«Ուսումնական գործունեության ընթացքում, երեխաների մեծամասնությունը կորցնում է իր առողջությունը և հետագա կյանք է մտնում թուլացած առողջությամբ»: Այդ պատճառով շատ գիտնականներ և մանկավարժներ փորձել են լուծել խնդիրներ, որոնք ազդում են երեխայի առողջության վրա: Լուծման եղանակներից մեկն է առանց գնահատականի ուսուցման գործընթացի

իրականացումն էր՝ նպատակ ունենալով երեխային ազատել հոգեբանական , բարոյական , մտավոր տանջանքներից և մտահոգություններից: Այսինքն, առանց գնահատականի ուսուցման գաղափարը նոր չէ , այն իր զարգացումը սկսել է 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դարի սկզբին: Այդ ժամանակամիջոցում էլ մեծ ուշադրություն է դարձվել անձի հետաքրքրություններին , ինքնուրույնությանը , ստեղծագործական մտածողությանը , նախաձեռնողականությանը, և միավորային գնահատամանը դեմ էին շատերը, քանի որ կարծում էին, որ երեխաները մտածում են միայն բարձր միավորներ ձեռք բերելու և ոչ թե լավ սովորելու մասին: Ե. Ս. Վոլկովը համարում էր, որ միավորները պետք է ուսուցիչներին, մանկավարժական խորհրդին, տնօրենին, բայց դրանք անպիտան են ու վնասակար, եթե ընկնում են երեխաների ձեռքը:

Մեր օրերում էլ գիտելիքն ավելի է, քան սուկ տեղեկատվությունը, և որքան այն իրական-շոշափելի-կիրառվող է, այնքան ավելի հավանական է դրա գործածությունը հետագայում:

**ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ**

Տվյալների մշակման և վերլուծության համար կիրառել են հետևյալ հնարները և սովորողներին խնդրել են լրացնել հետևյալը.

Խնդրում են յուրաքանչյուր հարցադրումից ընդգծել մեկ տարբերակ

Դասընթացին ես	Ակտիվ էի Պասիվ էի
Դասընթացին իմ մասնակցությունից	Գոհ եմ Դժգոհ եմ
Դասընթացն ինձ թվաց	Երկար կարճ
Դասընթացի նյութն ինձ համար	Պարզ էր Օգտակար էր Պարզ չէր

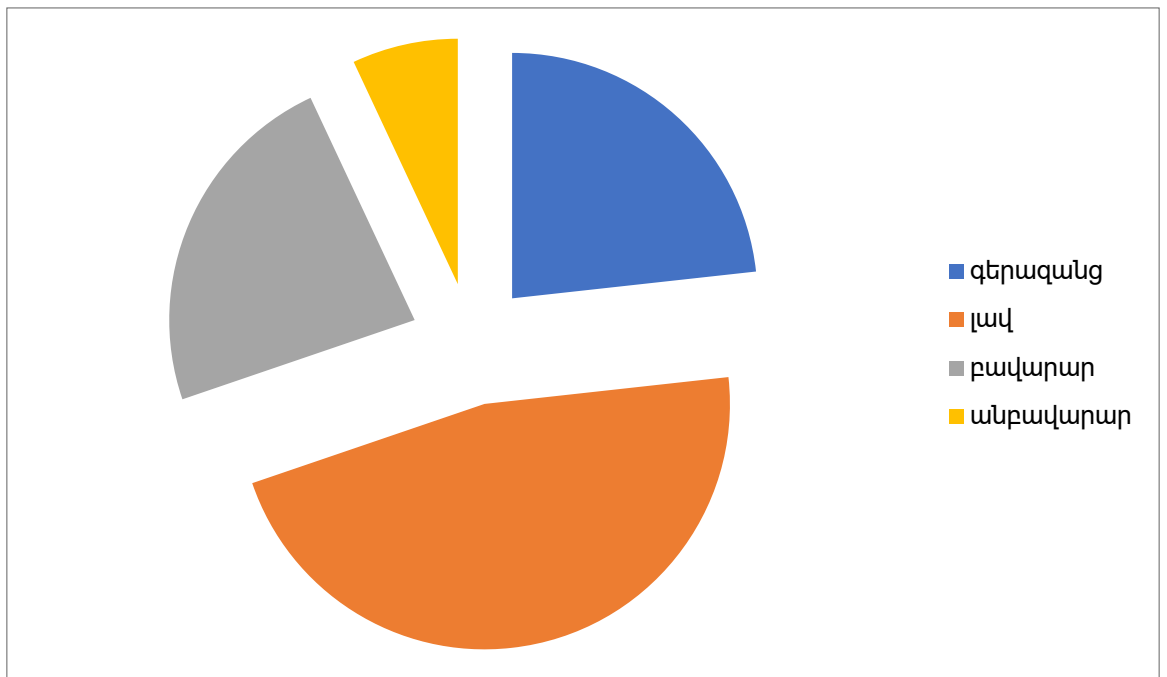
	Օգտակար չէր
	Չանձրալի էր

Խնդրում եմ ավարտել նախադասությունները

Այսօր ես իմացա.....	
2. Հետաքրքիր էր	
3. Դժվար ընկալելի էր.....	
4. Ես ձեռք բերեցի	
5. Հիմա ես կարող եմ	
6. Ես զգացի, որ	
7. Ես կփորձեմ.....	

--	--	--

Գնահատականի վերլուծություն գրաֆիկայով

Ներկա սովորողների ընդհանուր թիվը 18,

Գերազանց արդյունք ունեցան `4-ը

Լավ արդյունք գրանցեցին `8-ը

Բավարար արդյունք ունեցան `4-ը

Անբավարար արդյունք գրանցվեց՝ 2-ի մոտ

Ամփոփում

Կարծում եմ ժամանակ է հարկավոր, որպեսզի հասկանանք, արդյոք առանց գնահատման ուսուցման գաղափարը մեզ կմոտեցնի ուսման մակարդակի բարելավմանը, թե՛ ոչ:

Անձամբ ես կողմ եմ տարրական դասարաններում առանց միավորային գնահատման ուսուցման գաղափարին, որովհետև աշխատանքային պրակտիկայում հասկացել եմ, որ աշակերտներն ավելի շատ կենտրոնանում են գնահատականին, քան գիտելիք ձեռքբերելու վրա, ինչը մեծապես խանգարում է ուսումնառությանը:

Այնուհանդերձ այնքան էլ հեշտ չէ հրաժարվել և նվազեցնել գնահատականների կիրառման հաճախականությունը, քանի որ աշակերտները /երբեմն էլ նրանց ծնողները/ գերադասում են գնահատականները, որովհետև նրանք սովորել են գնահատականին, այնպես որ ձևավորող գնահատման ժամանակ անհրաժեշտ է խիստ հսկողություն , զգուշություն , օբյեկտիվություն:

Այսպիսով, հետազոտությունից պարզ դարձավ, որ հետադարձ կապը արդյունավետ ազդեցություն է թողնում ուսման որակի վրա, բացի այդ արդյունավետ և գործուն միջոց է սովորողներին մոտիվացնելու համար:

Կարելի է նաև արձանագրել, որ ձևավորող գնահատականը նույնքան օգտակար կլինի նաև միջին դպրոցում, որքան և տարրականում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. <https://fizmet.org/ru/L1.htm>
2. ԿԶՆԱԿ
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-prepodavaniya-fiziki>.
4. К. О.Евгеньевна, Ш.А.Андреевна „Применение активных методов на уроке физики,, 2019г.